

๕ ๓ ๖ ๕ ๖

มรสุม

พนม นันทพฤกษ์

ถึงแม้เผ่าละเซห์จะไม่ชอบ แต่แกก็ต้องทำ ที่จริงแกก็ทำมันมาแล้ว ตั้งแต่หกเจ็ดปีก่อนโน้น โดยสภาพภายนอกแล้ว ใคร ๆ ก็ต่างพากันบอกว่า แกขำนิขำนานูในการใช้มันเป็นอย่างดี แต่กับตัวเองเผ่าละเซห์คิดว่า มันไม่ใช่ส่วนหนึ่งของแก แกรู้สึกถึงการเอาโรคเอาเปรียบบางอย่าง ที่แฝงอยู่ในเครื่องมือชนิดนั้น ปีหนึ่ง ๆ ที่ผ่าน ๆ ไปหน้าค้ำแคด ร่างหาตินใหญ่และฝ่ามือสากหยาบกร้านของแก ต้องง่วนอยู่กับมันไม่น้อยกว่าแปดเดือนเต็ม แต่พออย่างเข้าเดือนห้าครั้งใด สีหน้าของแกจะดูสดใสขึ้น ปากที่แห้งกรียมอุกลมทะเลลามเลียเผา ก็ดูมีน้ำเสียงใสวาวขึ้น ยิ่งหน่วยตานั้นยิ่งไม่ต้องพูดถึง แม้มันจะเริ่มมีฝ้าขาวเพราะอายุมากและเพราะใช้เฟ้งในคืนเดือนมืดมากกว่าผู้คนอาชีพอื่น แต่พอถึงวันแห่งทันตุลที่ลมทะเลเปลี่ยนทาง มันก็จะเปล่งประกายวาว

ปลายเดือนห้าลมล่องมาแล้ว มันจะพัดทอดตัวฉิว ๆ เข้าสู่ลำบางแนวตะบุนดำ พังกาและลำพูจะลูโบพลิกขาว ชาวเรือไหน ๆ ไม่ค่อยชอบมัน แต่สำหรับเผ่าละเซห์นั้นกลายเป็นตรงกันข้าม แกจะแต่งเครื่องเรือยนต์สำน่อยที่ต่อสร้างขึ้นด้วยมือตัวเองสำน่อยเสียอย่างดี เจ้าเครื่องการัดเนอร์รุ่นบูโรทั้งยี่สิบห้าแรงเครื่องนั้น ก็ช่างซื่อสัตย์กับแกมานานหลายปีดีดักนัก แม้ชิ้นน้ำมันเครื่องจะรั่ว

ปอน โดยที่แกเองก็ยังหาสาเหตุไม่พบ แต่แกก็ยังรักมัน รักมันพอ ๆ กับรักเจ้าลูกชายคนเดียว ที่เพิ่งติดทหารเกณฑ์เมื่อปีกลายนั้น

คืนวันที่แกไม่ชอบนั้น เป็นคืนวันอันยาวนาน ปีหนึ่งมีนานถึงแปดเดือน เป็นคืนวันที่แกต้องนำเจ้าเรือสำน่อยท่องท่อง ๆ ไปในทะเลลึก ลากมันไปเรื่อย ๆ เรือเล็ก-อวนที่ใช้ลากก็ต้องลึกลงตามขนาด มันจะได้ปลาอะไรนักหนา นอกจากปลาเล็ก ๆ ที่ไม่มีราคานัก พักหลังนี้ค่อยยังชั่วหน่อยเพราะปลาเล็ก ๆ เหล่านั้นพอมีราคาขึ้นมาบ้าง ทางโรงงานปลาปนที่เจ้าของมีเรืออวนลากขนาดใหญ่ เป็นสิบเป็นร้อยลำรับซื้อมันด้วยราคาถูกที่แสนถูก พวกเขาบอกว่า "...มันรายย่อย ร้อยโลสองร้อยโล...แล้วปลาก็ไม่ดี...พวกปลาเล็กโค่นมากกว่าอย่างอื่น..." หรือไม่เขาก็ว่า "...ถ้าโรงงานไม่รับซื้อ พวกมันจะเอาไปไหนกัน...ให้ไก่ให้เป็ดกินมันคุ้มค่าน้ำมันระะ..." พวกเรือเล็กเช่นเผ่าละเซห์ ก็ได้แต่รับฟังคำเช่นนั้นเรื่อยมา

ชีวิตของเผ่าละเซห์นั้นเป็นเหมือนกับชีวิตของทะเล พอเริ่มเดินเตาะเตาะ คาของแกก็เห็นทะเลกว้างน้ำเขียวฉิว ๆ นั้นก่อนอื่น พอเดินได้ครึ่งชั่วโมงก็ได้สัมผัสกับน้ำทะเลอันเบาโหวงนั้น ปากก็ไต่ลิ้มความเค็มปะแล่ม ๆ ของมันเสียพอแรง โดขึ้นหน่อยก็รู้จักเรือชุดมาดเริ่มเรียนรู้ว่าไม้ระเหจะทำอะไรจะได้ดี ไม้ตะบุนดำนั้นชิ้นหนึ่ง ไม้พยอมเนื้อเหลืองก็ไม่เลว ไม้ยางแดงก็พอได้

แต่ถ้าให้ตีมันต้องไม้ตะเคียนทอง และไอ้เจ้าสำน่อยที่แกยังใช้เป็นคู่ชีวิตในการหาเลี้ยงชีพอยู่นั้น กระดุกของมันก็ตะเคียนทองทั้งแท่งเหมือนกัน ปลาที่ร้อยชนิดในท้องทะเลหลวงกว้างใหญ่ ล้วนไม่เคยพลาดสายตา กุ้งหอยนั้นน้อยชนิดนักที่จะไม่รู้จัก ท้องทะเลทางแถบฝั่งตะวันตกที่ใคร ๆ บอกว่าคลื่นลมแสนจะรุนแรง มีที่แห่งใดบ้างที่แกไม่เคยไปถึง แกงหินอยู่ตรงไหน เดือนไหนปลาฝูงจะชุกชุมตรงไหนส่วนที่เริ่มปกคลุมด้วยสีดอกเลาของแกเสียทั้งสิ้น

ก่อนหน้านี้เผ่าละเซห์ไม่เคยใช้อวน-เครื่องมือที่มีความเอารัดเอาเปรียบแฝงอยู่ข้างในเผ่าละเซห์คิดอย่างนั้น แต่หกเจ็ดปีที่ผ่านไปผ่านมาเหมือนกับมีอะไร บังคับให้แกต้องจับต้องใช้มันเหมือนเพื่อนชาวเรือเบ็ดคนอื่น ๆ ปีหนึ่งจะออกเรือเบ็ดได้ไม่เกินสี่เดือน แล้วอีกแปดเดือนเล่า แกจะเอาอะไรให้ลูกเมียกินใช้ได้พอ แกก็ไม่ค่อยเข้าใจเหมือนกันว่าพวกผงซึกฟอก สบู่ ยาสีฟัน ยาแก้ไข้พุง ๆ ฯลฯ มันเข้ามาในหมู่บ้านริมทะเลของแกยังไง *แกรู้เพียงว่าการใช้ของเหล่านั้นต้องมีเงิน ต้องได้เงินเพิ่มขึ้นถึงจะพอ ริมทะเลไม่มีนาข้าว...แกต้องซื้อข้าวสาร แล้วทำหกปีที่แกเริ่มใช้อวน เจ้าเครื่องมือแห่งการเอาโรคเอาเปรียบนั้น อะไร ๆ มันก็แพงขึ้นเสียจนแกเองตกใจ แกเห็นมีอย่างเดียวกับที่ถูกลง นั่นคือ เงิน...เงินที่แกหามาเท่าไรก็ไม่เคยพอ*

เด็กวัยเริ่มหนุ่มคนหนึ่งเดินเข้ามาหาจนเกือบถึงตัว แต่เผ่าละเซห์

ก็ยังไม่เห็น มือแกขุ่นอวนที่ขาดไปพลางครุ่นคิดอะไรเรื่อยเปื่อยไปพลาง แดดป่ายยังกระทบทรายบนหาด สะท้อนแสงอยู่แปลบปลาบ ลมทะเลพัดเข้าหาฝั่งกระทบแนวไม้อยู่หู ๆ

"ปะสู...เอาด้วยเหตุดินนี้..." เด็กหนุ่มที่นุ่งกางเกงจิ้นรุ่มร่วมเดินชิงหน้าเผ่าละเซห์ พร้อมกับเอ่ยคำพูดขึ้นพอดียิน แกหยุดมือจากงานที่กำลังทำเงยหน้าขึ้น

"อ้อ ไอ้ทิม นึกว่าใคร มาเรียบ ๆ นะมึง...อะไรเหอ" แกกักหายใจเด็กหนุ่ม

"ก็คืนนี้..." เด็กหนุ่มย้าบอกแค่นี้เผ่าละเซห์ก็หน้ายิ้ม

"ที่บ้านแต่งงานนั่นระอะ เอาซิ เด็กมันมาขอให้ช่วย ก็จะไม่ลงดู นานแล้วที่ไม่ได้เล่น ไม่รู้จะออกคล่องดีหรือเปล่า..."

เด็กหนุ่มทรุดตัวลงนั่งบนเนื้ออวนที่วางกระจายอยู่เกลื่อนหีบ เอ็นในเข็มแทงอวนซึ่งวางอยู่ด้านข้าง เผ่าละเซห์ขึ้นมาอันหนึ่ง พร้อมกับมองหาเนื้ออวนที่ขาด พอจับได้แห่งหนึ่งก็เริ่มลงมือปะซุนไปอย่างเรียบ ๆ เผ่าละเซห์ทอดตามองที่เด็กหนุ่มอยู่ครู่หนึ่ง ดวงตาที่เริ่มฝ้าขาวทอดแววต้องความพอใจอะไรบางอย่างอยู่เรียบ ๆ

"คืนนี้เองไปด้วยไม่ใช่ระอะ ไปสนุกกับเขาบ้าง เจ้าบ่าวก็เพื่อนองนี่..."

แกพูดเปรย ๆ กับเด็กหนุ่ม ก็มละมือจากการชุนอวนเงยหน้าขึ้นมองแกอยู่ครู่ใหญ่ พร้อมกับทำท่าเหมือนกับจะพูดอะไรออกมา

แต่ก็ชะงักไว้...จนเฒ่าเลาะห์ที่สังเกตเห็น
อยู่ต้องถามขึ้น

“อะไรอะ...”

“ไม่หรอก...แล้วค่อยพูดดีกว่า
ให้เสร็จงานแต่งงานไอ้หมันก่อน..”

เขาพูดแค่นั้นก็ก้มลงทำงาน
ที่ค้างอยู่ต่อ ปลอ่ยให้เฒ่าเลาะห์ตี
หน้าจนงงายอยู่คนเดียว เพราะแ
กว่ารู้ว่ากิม เด็กหนุ่มซึ่งเป็นผู้ช่วยแ
คนนี้ขาลงไม่พูดแล้ว จะเดินจะถ
อย่างไรก็ได้เรื่อง

“น้ำขึ้นถึงท่า บังตอนหมอช
ไป...”

แขกแดงที่เดินร่ำอยู่บนลาน

เวทีเริ่มร้องฉกพายุหยาหยาเสียง
กอร่ามระนาบเสียงดังฝ่าบ ๆ อยู่เป็น
จังหวะ ๆ เด็ก ๆ หนุ่มสาวเฒ่าแก่ที่
มาในงานแต่งงานของหมัน ต่างพา
กันสนอกสนใจและหัวเราะกันคึกคัก
เมื่อเห็นแขกแดงที่แต่งหน้าแต่งตา
เสียงจนจำเค้าเดิมไม่ได้ เดินท่าทำ
ยึกยัก ๆ เข้าตามจังหวะร่ามระนา

“พายุหยาไป อยู่เคียงกับบัง..”

แขกแดงร้องต่อไปอีก ลูกคู่
ในวงร่ามระนาบเอื้อนคลอเสียงไป
เป็นจังหวะ

หญิงสาวที่ใส่เสื้อยะวากอม
แขนแบบเก่า ผู้ยืนเคียงคู่อยู่กับแขก
แดงเริ่มตื่นออกท่าตามแขกแดงที่ยัง
เชิดหน้าเชิดตาร้องกลอนอยู่แจ้ว มือ
ข้างหนึ่งของเธอรั้งผ้าคลุมหัวลงมา
กุมไว้ที่คาง ส่วนอีกข้างหนึ่งนั้นวาด

ไหวตามจังหวะร่ามระนา

“นาวาแล่นลัดตัดหน้าเกาะ
ลึง...บังตั้งหางเสื่อตรงมุงเกาะ
ลันตา...”

ไอ้บังร้องขึ้นมาอีก หญิงสาว
ที่นั่งฝ้าปากเต๊ะใส่เสื้อผ้าลูกไม้ที่เล่น
เป็นพายุหยา ร้องคลอเสียงใสเบา ๆ ไป
พร้อม ๆ กับลูกคู่ร่ามระนาว่า ...หนอย
หนอย น้อยหนอยน้อยหนอย...เป็น
จังหวะ จากนั้นเธอเริ่มร้องกลอน
บ้าง ผู้คนที่มุงดูกันอยู่รอบเวทีปรบ
มือลั่นด้วยความชอบอกชอบใจ

“นางงามห้องงามสามี่ นางงาม
ร้องตามสามี่ สองมือน้องข้าเขยเรียกว่า
ดาวไทร”

เสียง หนอยหนอยน้อยหนอย
หนอย ดังขึ้นจากปากเด็ก ๆ ที่ดูกัน
อยู่รอบ ๆ ดั่งลั่น ที่นี้แหละ ไอ้บังหรือ

ตัวแขกแดงจะต้องใช้ปฏิภาณตอบ
กลอนที่ “พายุหยา” ตามให้ได้ ไม่เช่น
นั้นก็จะต้องเสียหน้า

แขกแดงยังคงเดินเข้ากับจังหวะ
กลอนร่ามระนาไปเรื่อย ๆ ปากก็เอื้อน
กลอนดั่งฉาดฉาน

“ไอ้บังตบมือแม่ทองหมจุก
ไอ้บังตบมือแม่ทองหมจุก ไอ้บัง
เรียกดาวศุกร์.. ไอ้บังเรียกดาวลูกไก่...”

เสียงเขกกันขึ้นในหมู่ผู้ดูอีกครั้ง
หนึ่ง ก็มั่งอยู่โต๊ะเจ้าบ่าว หัวเราะ
ชอบอกชอบใจ พร้อมกับหันไปพูด
กับเพื่อนหนุ่มรุ่นเดียวกันทั้งกลุ่มที่
นั่งอยู่

“มั่งดูซิ...สุเลาะห์หูกพายุหยา
ถึงบ้านแน่คืนนี้”

กิมมั่งดูเฒ่าเลาะห์ที่เดินแขก
แดงอยู่อีกพักใหญ่ พอเห็นว่าราย
การ “ออกแขก” จะยุติลง และต่อ
จากนั้นจะเป็นการ “เข้าเรื่อง” เขาก็
ลุกจากโต๊ะเพื่อนฝูง เดินไปทางหลัง
โรงลิเก หน้าตาของกิมดูแฝงแวความ
ไม่สบายใจ ที่จริงเขาคงใจจะพูดเรื่อง
บางอย่างกับเฒ่าเลาะห์แต่ตอนบ่าย
ที่ไปนั่งชุนอวนด้วยกันโน่นแล้ว ก็ไม่
รู้เพราะอะไรเขาจึงไม่ได้พูด

เมื่อสองปีก่อนกิมเป็นเด็กเพ็ง
รุ่นกระทง อายุเพิ่งเต็มสิบห้า บ้าน
เขาอยู่ลึกเข้าไปจากหมู่บ้านใหญ่ที่
กำลังมีงานนี้อีก พ่อกับแม่เป็นคน
แถวเกาะลันตามาตั้งถิ่นฐานที่นี่ เมื่อ
สิบกว่าปีก่อน พ่อเป็นเพื่อนเก่าแก่
กับเฒ่าเลาะห์ แต่อาชีพของพ่อไม่
แน่นอนรับจ้างไปสารพัด ตั้งแต่ตัด
ไม้ฟันส่งโรงงานปลาปน ตัดไม้โกง
กางส่งหลุมถ่านลงโพงพางเพื่อเอา
กุงมาให้แม่ทำกะปิขาย และอะไร
อื่น ๆ อีกอีกใจอะ ส่วนแม่นั้นรับจ้าง
เย็บจากมุงหลังคา ซึ่งมันมีขึ้นอยู่
เกลื่อนป่าชายเลน ถ้าบ้านเขาอยู่ริม
ตลาดหรือหมู่บ้านใหญ่สักหน่อย
อาชีพของแม่ก็คงพอไปได้ แต่มีมัน
ห่างไกลชุมชนเสียเหลือเกิน กว่า
จะเอาเรือหางยาวบรรทุกจากที่เย็บเสร็จ
แล้วไปส่งผู้ซื้อได้สักทีก็แสนจะทุลัก
ทุเล ทั้งบางครั้งก็ไม่คุ้มกับค่าจ้างเรือ
ยิ่งช่วงหลังที่น้ำมันขึ้นราคาพรวด

พรวด ๆ ก็ดูเหมือนว่าพ่อจะไม่ยอมให้แม่เขิบจากชายอีกต่อไป

พ่อเอาเขามาฝากกับแม่เลาะห์ตั้งแต่เมื่อสองปีก่อนนั้น

“มันจะได้รู้วิชาบ้างเรื่องเครื่องเรือเรือ เรื่องหาปลา เรื่องอวน เรื่องเบ็ด มึงช่วยแนะช่วยหัดมันด้วยสิบลูกกัน ต่อไปมันจะได้มีความรู้ติดตัว คิดเสียว่าลูกมึงนั่นแหละ...”

พ่อฝากฝังกับแม่เลาะห์ผู้คร่ำทะเลอย่างนั้น ก็มจำได้ว่าตอนนั้นแม่เลาะห์พิจารณาเขาตั้งแต่หัวถึงตีน พร้อมกับเอ่ยคำวิจารณ์เพียงสั้น ๆ ว่า “ฮือ อายุเท่าไรนี่ ท่าทางแข็งแรง”

จากวันนั้นเขาก็กลายเป็นลูกเรือลำน้อยของแม่เลาะห์จนถึงวันนี้เป็นลูกเรือคนเดียวมีนายหัวคนเดียว และเงินที่ได้จากการออกลากอวนหรือวางเบ็ดเขาก็ได้ปันส่วนมาจากแม่เลาะห์ ตามส่วนที่ควรได้ทุกครั้ง คราว วิชาเกี่ยวกับเรือ การดูแลห้องน้ำ การดูปลา การแก้เครื่องยนต์ที่แม่เลาะห์รู้ทั้งหมด บัดนี้ส่วนหนึ่งถูกถ่ายทอดมาอยู่ในความทรงจำของเขา

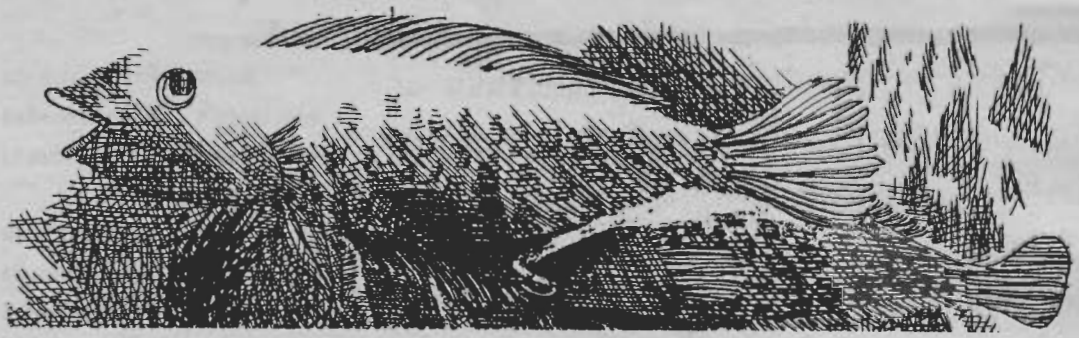
แม่เลาะห์รักเขาเหมือนลูกจริง ๆ บางครั้งดูเหมือนว่าจะรักยิ่งกว่าไอ้หมีดลูกของแกเสียอีก คำที่ไอ้หมีดมันไม่ค่อยยอมเอาดีทางทะเลมันชอบงานบก ชอบตัดไม้ ฟืนฟาง ชอบงานหลุมถ่าน ซึ่งแม่เลาะห์บอกว่าป็นงานที่ไม่ใช้หัวคิด ไม่ใช่ฝีมือ

เดือนเสี้ยวทอแสงวอม ๆ ดาวที่พร่างพรายแสงวิบ ๆ

เสียงคนเดินย่ำบนพื้นทรายดังฆาก ๆ ก็มทอดตาฝกความมืดสนิทมองออกไปทางคืนเสียง ร่างนั้นคืนตาเขามากกว่าสองปีเต็มเข้าแล้ว ต่อให้คืนเดือนมีตมากกว่านี้เขาจำอาการเคลื่อนไหวของร่างนั้นได้ขึ้นใจ คำที่เคยใช้ชีวิตฝึกฝนลมนกันมาในทะเลเป็นเงินนาก

ก็มเองบอกไม่ถูกเหมือนกันว่าทำไมเขาจึงมีความรู้สึกผูกพันกับแก

แกรู้สึกการเอาโรคเอาเปรียบบางอย่างที่แฝงอยู่ในเครื่องมียชินิกนั้น

มากกว่าปกติ เขามีความรู้สึกว่าแกเป็นเหมือนพ่อ เหมือนครู เหมือนพี่ และเหมือนเพื่อนตายที่ไวใจได้ ประสบการณ์ในการผจญกรรมหรือเค่งในคืนเดือนมืดกลางท้องทะเลหลวงบนเรือยนต์ลำน้อย สั่งสอนเขาอย่างนั้นอย่างนั้น ถ้าไม่มีคน ๆ นี้ เขาอาจ

ก็มตอนใจยาว เขาจะต้องพูดกับแกในช่วงเวลาใกล้ ๆ ที่จะถึงนี้แหละ เขาตัดสินใจแล้ว ร่างนั้นเดินเข้ามาถึงแคร์ไม่หลาอินได้ตื่นตะบุนคำราหน้าบ้านแล้ว “อ้าว....ไอ้ก็มอะ...มาตอน

ถึงแม่แม่เลาะห์จะไม่ชอบ แต่แกก็ต้องนำเจ้าเรือลำน้อยท่องเที่ยว ๆ ไปในทะเลลึก ลากมันไปเรื่อย ๆ เรือเล็ก-อวนที่ใช้ลากกับเล็กลงตามขนาด มันจะได้ปลาอะไรนักหนา นอกจากปลาเล็ก ๆ ที่ไม่มีราคานัก

จะตายในเกลียวคลื่นเสียแล้วหลายครั้งหลายหน ถ้าไม่มีคน ๆ นี้เขาก็คงไม่รู้ว่าการเหนี่ยวตรงไหน ดาวจระเข้กับดาวหมาจะเปลี่ยนทิศหันทางในยามใด เขาคงยังไม่รู้แม่จะผูกเรือบนทะเลง่าย ๆ สักเงื่อน คงยังไม่รู้จะไรเลยเกี่ยวกับทะเล

ไหน ข้าถามใครเขาก็ไม่รู้ ว่าจะได้กลับด้วยกัน....” เสียงนั้นร้องทักเขาทันทีเมื่ออย่างเหยียบสิ่งร่มตะบุนดำ จากนั้นแกก็ทอดตัวลงนั่งบนแคร์ข้าง ๆ ที่ก็มนั่งอยู่ ครึกท้อยาเส้นกับใบจากออกมาชวนสูบตามนิสัย

พร้อมกันนั้นเขาก็ย้ายไปถึงความจำเป็นของทางบ้าน เขาคิดว่าการพูดถึงเหตุผลเหล่านี้ คงทำให้แม่เลาะห์ เห็นความจำเป็นที่เขาจะต้อง “จากไป” เพื่อ “หาเงินก้อน” อย่างที่เสนอ “แกไม่เคยได้ยินเรื่องร้าย ๆ บ้างรึ มันหายกันไปเลยเสียก็เยอะนะ...ข้าว่ามันไกลเกิน แล้วก็บ้านเขาเมืองเขา มันชอบยิงเรือแล้วก็ชอบจับ”

“กลับสักพักแล้ว...พวกนี้เขามันให้กินเบียร์เข้าไปหน่อย...มีนไม่เคยเห็นประสูติคนแขกเลย พวกนี้นชมนกันใหญ่”

ก็มเห็นหน้าคนลำ ๆ นั้นอึมกร้างเมื่อเขาถ่ายทอดคำชมในการเดินแขกแดงของแกที่เพิ่งผ่านมาคอนหัวค่ำ

“ฮืม...ไม่ได้เดินเสียนาน เดียวนี้ทาลึกป่าดูยาก มันดูหนึ่งทางแปลงกันหมด....แล้วก็ลิเกเมือง ฮีเด็กที่เล่นเป็นยาหรือนั้นผีปากมันไม่เบา สงสัยมีครุติ พวกนี้มันลิเกทางเมืองนี่...”

“ฉันได้ดูลิเกมาซัดตาที่คราวนี้แหละ...ที่จริงน่าเล่นกันบ่อย ๆ” ก็มเปรยขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ แต่ดวงตาของแม่เลาะห์ก็กวาดขึ้นอย่างประหลาด

“ใครอยากดูมัน คนสมัยนี้ชอบแต่ของหาย ๆ ต้องอย่างร่าวัง อย่างหนึ่งทางแปลงที่ฉายเรื่องมิง ๆ..หรือแกผ่านัน...ที่จริงลิเกป่าหรือรองแงงนี่มันของพวกเรา ของคนเรา ๆ โดยแท้เด็กเดี๋ยวนี้มันไม่ยอมเอา...”

แม่เลาะห์พูดขึ้นเสียงหนัก ๆ ปล่อยสิ่งที่ยึดอึดในใจยาวนานออกมา ก็มก็เคยรู้มาเหมือนกันว่า แม่เลาะห์เป็นจำนวนไม่กี่คนของตำบลที่มีความชำนาญ ในการละเล่นเร็นเริงหลายอย่างหลายชนิด โดยเฉพาะรองแงงกับการออกแขกแดงในการเล่นลิเกป่า

แกมักจะย้ายอยู่เสมอว่างานบ่าวสาวหรืองานบุญอื่นในหมู่บ้านควรจะได้รับคนพวกนี้แสดงมากกว่าที่เอาหนึ่งทางแปลงมาฉายหรือเอาร่าวังมาเดินอีก ๆ ให้พวกขี้เหล้าไว้วาย แกว่าอย่างน้อย การเล่นแบบนี้ก็ทำให้คนได้รู้สึกรู้สีกว่าเป็นเรื่องใกล้ ๆ

แกไม่เข้าใจว่าทำไมเขาต้องจับมันเสียมากมายเช่นนั้น แกไม่เห็นอะไรมันจะดีขึ้นสักอย่าง คนที่หากินอยู่กับทะเลตั้งแต่เด็กอย่างแก ยังอยู่บ้านหลังคามุงจากเก่า ๆ ...ยังกินปลาเค็มยังมีเสื้อผ้าไม่กี่ชุด ยังไม่มีหมอมารักษาเมื่อเวลาเจ็บไข้หรืองูกัดเหมือนเก่า

ช่วงหลังนี้แกเริ่มเข้าใจขึ้นบ้างว่าปลาที่จับมาจากทะเลมากมายเหล่านั้นมันหายไปไหน เมื่อแกได้ข่าวความรวยของเจ้าแกขายปลา

ตัว ทั้งยังจะได้สนุกสนานกันถ้วนทั่ว โดยการเล่นรอกเงยที่ใครจะรอกจะเดินก็ได้โดยไม่จำกัด

หลังจากเรียบไปครู่หนึ่ง เผ่าและห้ก็วกมาถึงเรื่องของเขา

“ดูท่าแกไม่ค่อยสนุกเท่าไร... มีอะไรเพื่อ...เห็นเป็นมาตั้งแต่ตั้งขุนอวนตอนปลายโน้นแล้ว...”

“ก็...ฉันตัดสินใจแล้วว่าจะไปเรื่องที่เคยพูดกับปะสู เมื่อสามเดือนก่อนนั่นแหละ...”

ก็มพูดพร้อมกับก้มหน้าเหมือนไม่รู้ว่าจะว่ากล่าวอะไรต่อ เผ่าและห้ทอดตามองเขาเฉย ๆ เหมือนจะรู้ก่อนแล้วว่า เรื่องที่เขาจะพูดด้วยต้องเป็นเรื่องนี้ แต่กิมเห็นปากที่คาบใบจากอยู่นั้นสุดมันแรง ๆ เสียสองครั้งจนไฟแดงวทก ๆ อยู่ที่กลางความมืดดำของคืนแรม

“ฮืม...”

กิมได้ยินเสียงแกครางออกมาเหมือนแสดงอาการรับรู้

“แกแน่ใจแล้วหรือ...”

“แน่ใจ...ฉันบอกไอ้ทองไปแล้ว มันเขียนเรื่อง...มันเลือกลูกเรือได้ ก็อย่างที่เขาบอกนั่นแหละ ฉันอยากได้เงินสักก้อนมาซื้อที่ดินให้ป๊ะ...เห็นคนแก่ขอกว่าคิดต่อดินสวนของใครที่ท้ายบางเปลลงหนึ่งไร่แล้ว...แล้วมัน...แล้วป๊ะมันให้ฉัน...แล้วมันเขียนต่อ...มันจะจับขึ้นสี่ปี...”

กิมคำเองก็เอื้อมขึ้นเขมือเมื่อเห็นหน้าเผ่าและห้ผู้ซึ่งมีทั้ง “นาย หิง” “คตู่” และ อะไรทุกอย่างของเขาไม่มีปฏิริยา

อะไรมากนัก ในเรื่องที่เขาคิดว่าแกจะไม่พอใจ พร้อมกันนั้นเขาก็ย้ายไปถึงความจำเป็นของทางบ้าน เขาคิดว่าการพูดถึงเหตุผลเหล่านี้ คงทำให้เผ่าและห้เห็นความจำเป็นที่เขาจะต้อง “จากไป” เพื่อ “หาเงินก้อน” อย่างที่เสนอ

“ฉันเห็นว่าช่องทางมันมี ก็อยากเดินดู ไปเบงกอลเที่ยวหนึ่งเขาว่าอย่างน้อยก็ได้มาหลายพัน ถ้าเที่ยวดี ๆ เฉพาะลูกเรือธรรมดาที่ได้เป็นหมื่น...นี่ไอ้ทองบอกว่าจะพยายามให้ฉันไปในตำแหน่งช่างนำมัน เพราะพอรู้เรื่องเครื่องยนต์มัน จะได้เปอร์เซ็นต์ต่างหากอีกหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของกำไร...”

กิมรุกเข้าไปอีกเมื่อเห็นเผ่าและห้หนึ่งเงย

“แกไม่เคยได้ยินเรื่องร้าย ๆ บ้างรึ มันหายกันไปเลยเสียก็เออะนะเดือนที่แล้วไอ้เรือเหล็กกล้าใหญ่ก็หายไป บ้านนี้ก็ยังไม่ได้ข่าว ไอ้เรือลูกพี่ลูกน้องกับเองก็หายไปไม่ใช่เรอะ ข้าว่ามันไปไกลเกิน แล้วก็บ้านเขาเมืองเขา เขาว่าตอนจะผ่านนครด้าที่พม่าอะไรนั่นก็อันตราย มันชอบยิงเรือแล้วก็ชอบจับ...เข้าไปถึงเบงกอลโน้น แล้วก็ต้องระวังเรือรบของพวกแขก ทั้งแขกอินเดีย แขกบังคลาอะไรนั่น...”

เผ่าและห้พูดถึงฮ้าด้านหนึ่งของงานที่แกจะไปทำด้วยท่าขรึม ๆ พร้อมกับเอากันไม้จากที่สูบแล้วเหวี่ยงทิ้งลงบนพื้นทราย และ เร็วคลี่ใบ

ใหม่ขึ้นมาจน

ลมบกลมยตึกพัดหอบทราย ลงทะเลอยู่ซู่ ๆ เสียงพูดผ่านเครื่องขยายที่ตั้งมาจากงานปาวสาวอ้างแว้ว มาไม่มากระยะ

“ฉันก็รู้...เพื่อนรุ่นฉันที่ไปติดคุกอยู่พม่าก็มี ที่ไปโดนพวกแขกยิงเรือแตกก็หลายคน แต่ใจก็คิดว่าดีกว่าอยู่กับที่ ฉันยังหนุ่ม...แล้วก็ไม่รู้จะพึ่งใคร ที่บ้านก็หวังที่ฉัน ก็จะไปมันสักสองสามเที่ยว พอเก็บเงินได้สักก้อนก็หยุด หาเรือเหมือนของปะสูสักลำ ชื่อที่ให้ป๊ะ แล้วให้ไอ้เสริมมันได้เรียนหนังสือสักคน...”

กิมก้มหน้าอธิบายเหมือนกับจะยอมรับถึงชะตากรรมต่อเรื่องที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า

เผ่าและห้ทอดตานิ่งมองไปทางทะเล ตึกแล้ว วันนีแรมสามค่าน้ำจะขึ้นสูงเต็มตอนเที่ยงคืนเช่นนี้ เผ่าและห้รู้สึกขึ้นวูบ ๆ ถึงความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมาของทะเล แกยังไม่เคยเห็นมันเปลี่ยนแปลงไปสักเท่าใด น้ำยังคงอยู่เหมือนเก่า ยังคงขึ้นลงเหมือนเก่า ลมมรสุมยังคงพัดอยู่ตามฤดูกาล ถึงแม้ช่วงหลัง ๆ มันจะดู

จะรุนแรงขึ้นและมาผิดเวลาไปบ้าง แต่ก็ไม่ยากเกินที่จะเข้าใจมันนัก มีอะไรเปลี่ยน ไปบ้างละ... ไซ้ไม่เหมือนกัน ปลาในน้ำน้อยลง... ไอ้อินทรีฝูงใหญ่ ๆ หาไม่ได้เหมือนก่อน... ปลาชุกก็ตัวเล็กลง... ก็อวนมันตาถี่ขึ้น เรือมันใหญ่ขึ้น ก็เรืออย่างที่ได้ก็มันจะไปนั่นแหละ เขาว่ามันมีทั้งเครื่องจับปลาฝูงปลา มีทั้งห้องที่ทำน้ำแข็งได้เองที่เขาเรียกห้องฟริสห้องอะไรนั่น มีเครื่องวัดความลึกของทะเล มีวิทยุรับส่งกันได้ไกลเป็นหมื่น ๆ ไมล์

แกไม่เข้าใจว่าทำไมเขาต้องจับมันเสียมากมายเช่นนั้น แกเห็นว่าไอ้โรงงานปลาป่นที่เขาไม่เลือกตั้งแต่ลูกปลาถึงแม่ปลาอะไรนั่นมันตั้งมากขึ้นทุกวัน ๆ แล้วแกก็ไม่เห็นอะไรดีขึ้นมาสักอย่าง คนที่หากินอยู่กับทะเลตั้งแต่เด็กอย่างแก อย่างเพื่อนบ้านในหมู่บ้านของแกหรือบ้านไหนก็เออะ ไม่เห็นว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลง ก็ยังอยู่บ้านหลังคามุงจากเก่า ๆ ยังต้องลงโพงพางอย่างเก่า ยังกินปลาเค็ม ยังมีเสื้อผ้าไม่กี่ชุด ยังไม่มีหมอมารักษาเมื่อเวลาเจ็บไข้หรืองูกัดเหมือนเก่า

ช่วงหลังนี้แกเริ่มเข้าใจขึ้นบ้าง ว่าปลาที่จับมาจากทะเลมากมายเหล่านี้นั้นมันหายไปไหน เมื่อแกได้รับทราบข่าวความร้ายของเจ้าแก๊ซปลา แก๊ซแก๊ซปลาสองสามคนที่กำลังมีชื่อเสียงเลื่องลือในตัวอำเภอก็พวกเขาอย่างไอ้ทอง ไอ้กิมนี่แหละไปหามาให้มัน...แกกึกของแกอย่างนั้น

“เออ...มึงไปเถอะ พ่อมึงเชียวกว่าข้า แล้วมึงยังมีแรง แต่อย่าไปหลงกับมัน ทำสักสี่ห้าเที่ยวก็พอ ข้ามันได้เงินจริงนะ ข้าก็ไม่เคยเห็นใครมันรวย จากการเป็นลูกเรือไปจับปลาที่อินเดีย ที่เบงกอลนั่นสักคน แม้แต่ไอ้เรูชว่างมือหนึ่งที่เพิ่งหายไปกับเรือเหล็กสำนั้นก็เถอะ “เขาจะออกเรือเมื่อไหร่ละ” เฒ่าเลาะห้พูดทิ้งท้ายพร้อมกับทำท่าจะลุกเดินขึ้นบ้านเหมือนจะไม่พูดอะไรต่อ

ลมบกพัดผ่านแคร่ใต้ต้นตะบูนดำมาวูบใหญ่ มันบาดไล่ผิวหน้าดำเป็นเหนียงของกิมอยู่ผ่าว ๆ เขาลุกเดินจากแคร่ตามเฒ่าเลาะห้ ก่อนจะก้าวขึ้นกระโถบ้าน เมื่อเขาเงยหน้าขึ้นมองฟ้า ก็เห็นว่าดาวไอ้เรื่องดวงสีสังกาวอยู่วับ ๆ

ลมมรสุมมาแล้ว มันมากพร้อมกับนำตุ๊กตาออกเรือเบ็ดมาด้วยเดือนเช่นนี้แหละ ที่ปลาจะกินเบ็ดเป็นบ้าเป็นหลัง ทั้งไอ้ฮ้อทสที่อยู่กับกินเป็นฝูง ทั้งไอ้ก๊าก กะพงแดง ซีเสียดแล้วที่ไอ้ตัวใหญ่ ๆ ที่มีวาตอกหลายอย่าง เฒ่าเลาะห้หรือวันคืนเช่นนี้มาแค่หลายเดือนก่อน “...จะให้ไม่ต้องจับเครื่องมือที่เอาเปรียบกับปลา นี่เสีย”

เฒ่าเลาะห้แอบขมขื่นพึมพำกับตัวเองด้วยความรู้สึกสบายใจอยู่ลึก ๆ เช่นนั้น

ไปไม่มีที่ขายฝั่งพิชิกไปอยู่แถว ๆ เรือยนต์ดีล่าน้อยวังเสียงตี๊ด ๆ หัวที่เข็ดของมันตั้งด้านมรสุมแหวกคลื่นลูกน้อยปากอ่าวอยู่ช่า ๆ เฒ่า

เลาะห้ตั้งสายเบ็ดออกมาทีละสาย ๆ คู่ตัวเบ็ดก็เริ่มมีสเนมกระอระก้างเพราะปลั้อยกิ้งไว้เสียหลายเดือน ด้วยความรู้สึกรู้สึกขึ้นมัน พลันแกก็ให้วูบ ๆ สะท่อนขึ้นในใจ แกรู้สึกได้ถึงความเปล่าเปลี่ยววออยู่คนเดียวท่ามกลางทะเลกว้างในฤดูมรสุมนี้ไปอีกนาน ไอ้กิมคู่หูที่เคยเป็นเพื่อน เป็นลูกมือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในเรือสำน่อยของแกไปแล้ว...มันจากไปพร้อมเรือลำใหญ่ขนาดสิบสองวา แกเองยังนั่งดูเรือไอ้เรือใหญ่วิ่งผ่านท้ายแหลมบ้านแกอยู่ด้วยความสงบ เมื่อสองสามวันก่อนนี้เอง แกเห็นเสากระโดงของมันวางโล่อยู่กลางเรือด้วยท่วงท่าเหมือนคนยะโส กว้านไฟฟ้าสองตัว

ลมมรสุมมาแล้ว...พร้อมกับตุ๊กตาออกเรือเบ็ด...เคียนเช่นนี้แหละที่ปลาจะกินเบ็ดเป็นบ้าเป็นหลัง เฒ่าเลาะห้หรือวันคืนเช่นนี้มากแต่หลายเคียนก่อน

ที่วางอยู่กลางเรือ เหมือนพร้อมที่จะจุดสิ่งเอาทุกสิ่งทุกอย่างเท่าที่จะเอาขึ้นมาได้จากทะเลทั้งหมด แล้วเฒ่าเลาะห้ก็ให้รู้สำหว่างหาไอ้กิม ผู้กลายเป็นมือเป็นตีนไอ้เรือยักษ์สำนั้นไปเรียขร่อยแล้วขึ้นมาอย่างประหลาดคืนนี้เดือนดับ ราวฟ้าเหลืองส้มแซมแดงสดเรือ ๆ แล้วแต่เข็นย่ำมรสุมตะวันตกไหมกระหน่ำหนักจนเกินทาน เต็งลูกใหญ่เหมือน

ภูเขา เฒ่าเลาะห้ถอยเรือเข้าไปลอยลำหลบอยู่หลังเกาะเรียบร่อยแล้วหลังเกาะลมพัดไปเบื้องสูง เกาะมัน เป็นปราการบังลมให้ชาวเรือมาตั้งแต่โบราณโน่น เฒ่าเลาะห้รู้ดี ฝูงปลาก็จะหลบเข้าไปอยู่ที่นั่นด้วย และตอนนี้ไอ้ฮ้อทสที่ฝูงหนึ่งผ่านมาก็กำลังกินเบ็ดของแกอยู่อย่างบ้าคลั่ง จนสาวไม่ทัน ลางสี่ตัวที่วางอยู่ไปหลัง

ปลาห้องเรือบอกแกว่าต้นฤดูเบ็ดนี้
แกจะได้มันจนเต็มอิม เสียงเปิดหวูด
ดังลั่นมาแต่ไกล แกละจากการสาว
เบ็ดทอดตาขึ้นมองไปยังต้นเสียง
เจ้าเรือขนาดสิบสองวาที่จะมุ่งสู่อ่าว
เบงกอลอีกลำหนึ่ง จะตัดผ่านไปทาง
นี้ คลื่นขนาดใหญ่ซึ่งเกิดจากการที่

ว่ามีแต่คนกล้าหาญเช่นแกเท่านั้น
ที่กล้าออกมาเผชิญคลื่นลมในฤดูมรสุม
เช่นนี้ได้ แต่ก็ไม่ใช่ทุกครั้งเสมอไป
มีอยู่หลายครั้งเหมือนกันที่แกต้อง
ยอมแพ้มัน ถ้ามันมาใหญ่จริงๆ แก
ก็ต้องหลบต่อนอนอยู่กับบ้านด้วย.
ความเจ็บใจ เจ็บใจเหมือนสัตว์ร้ายที่

เจ้าเรือยักษ์นั้นก็พุ่งฝ่าคลื่นออกทะเลกว้างไปลิบ ๆ เหมือน
จะเขี่ยมรสุมที่กำลังโหมกระหน่ำอยู่อย่างไรก็อย่างนั้น...หรือ
ว่ามรสุมร้ายแต่โบราณกาลจะเพียงสามารถทำร้ายพวกชาวเรือ
เล็กจน ๆ ที่ไม่มีโอกาสสู้รบกับมันได้เท่านั้น

เจ้าเรือยักษ์วิ่งผ่าน พรู่วิ่งเป็นละลอก
เข้ากระทบกราบเรือของแกเสียงดัง
ตุ้ม ๆ แล้วไอ้เรือยักษ์สิบสองวาลำนั้น
ก็ผ่านไปอย่างไม่มีแฮแฮ เฒ่าเลาะให้
ผลุนผลันไปที่ต้นบังคับเครื่อง เร่ง
มันขึ้นอีกเล็กน้อยเพื่อกันไม่ให้เครื่อง
มันดับ จากนั้นก็เหลียวมองไปยังเจ้า
เรือลำนั้น พร้อมกับก่นด่าเหมือน
อดไม่ได้ ไอ้สัตว์แกอยากด่ามากกว่า
นั้น เมื่อเห็นพวกลูกเรือบนเรือลำ
นั้นพากันทำท่าเหมือนต็อกตีใจ ที่
เห็นเรือลำน้อยของแกเคว้งคว้างอยู่
กลางน้ำเขียวเหมือนจะพลิกคว่ำ
แล้วไอ้เจ้าเรือยักษ์นั้นก็พุ่ง
ฝ่าคลื่นออกทะเลกว้างไปลิบ ๆ เหมือน
จะเขี่ยลมมรสุมที่กำลังโหมกระหน่ำ
อยู่อย่างไรก็อย่างนั้น

ฝูงไอ้อินทรีที่เพิ่งกินเบ็ดแก
หายไปหมดแล้ว...."
แรงคลื่นและเสียงสั่นสะเทือน
ของเจ้าเรือยักษ์ที่เพิ่งวิ่งผ่านไล่มันให้
จากไป

เฒ่าเลาะทำได้เพียงแต่ก่น
ด่ามันอีกครั้ง...ก็เท่านั้น
ลมมรสุมมาแล้ว มันโหม
กระหน่ำมาอย่างรุนแรง นำคลื่นหัว
ดิ่งที่ใหญ่กว่าภูเขามาให้ นำลมอัน
รุนแรงมาให้ เฒ่าเลาะรู้ดีว่าชาว
เรือไหนก็ล้วนแล้วแต่กลัวมัน ชี้อีกร
สักก็คนกันที่กล้าออกมาทะเลในยาม
เช่นนี้

แกไม่เคยกลัวมัน แกคิดเสมอ

ต้องนอนเสียแผลในฤดูล่าเหยื่อ
แล้วไอ้พวกเรือยักษ์นั้นแหละ
มันเก้งก้างกันมาจากไหน ดูขี้มันฝ่า
ลมมรสุมไปอย่างไรไม่หวั่นเกรง ทั้งดู
เหมือนว่าลมมรสุมอันรุนแรงกำลังใน
ความกลัวลึกของแกกับเพื่อนบ้านชาวเรือ
เล็ก ซึ่งก็จะไม่สามารถทำอะไรมันได้
เลย หรือว่ามรสุมร้ายแต่โบราณกาล
จะเพียงสามารถทำร้ายพวกชาวเรือเล็ก
จน ๆ ที่ไม่มีโอกาสสู้รบกับมัน
ได้เท่านั้น...บางทีเอ็งอาจถูกแล้วไอ้
กิมเอ๊ย เฒ่าเลาะที่แอบคิดอย่างนั้น
พร้อมกับถอนหายใจยาว ●

* ลีเกาเปี๊ยะ เป็นตัวละครเส้นพื้นเมืองของชาว
บ้านชวชมเมือง ที่อยู่ทางใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะในหมู่เกาะมุลลิมริมฝั่งทะเลทางด้าน
ตะวันตกของประเทศไทย ในจังหวัดที่อยู่ของ
สงขลา ปัตตานี นราธิวาส

* หัวหน้าคนงานในเรือ

อุดม หมู่ทอง วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก

สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หนังสือเล่มนี้ประสงค์เสนอข้อมูลเฉพาะนิทานประโลมโลก โดยพิจารณาในเรื่องของผู้แต่งวัตถุประสงค์ในการแต่ง ยุคสมัยที่แต่ง เนื้อหา รูปแบบของการประพันธ์ บ่อเกิดและคุณค่าเป็นหลักเป็นเสนอเนื้อหาอย่างกว้างๆ ให้ผู้อ่านเป็นพื้นฐานหรือเป็นแนวทางที่จะได้ศึกษาต่อไป

อักษร ก้อยวงแหวน กวางทองหรือมรดกนครศรีธรรมราช กรุงเทพมหานคร : สีกมิตสยาม, 2521 - 268 หน้า ราคา 35 บาท

นิราศเรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะอังคารไปเยี่ยมบ้านเกิดที่นครศรีธรรมราช จึงเป็นแรงบันดาลใจให้เขียนบทร้อยกรอง นิราศนครศรีธรรมราชเล่มนี้ขึ้นมา สิลการเขียน

เป็นการสืบต่อประเพณีการเขียนนิราศแบบโบราณ และโยงมากับสมัยปัจจุบันด้วยภาษา คือเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครูไหว้บิดามารดา ส่วนภาษาที่ใช้เป็นภาษาสมัยใหม่ และมีภาษาต่างประเทศมาปะปนอยู่บ้างให้ความรู้สึกผาดโผนตามจินตนาการของผู้เขียน บทกวีของเขาจึงมีความซับซ้อนอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากจะเสนอเรื่อง "นิราศนครศรีธรรมราช" แล้ว หนังสือเล่มนี้ยังเป็นการเล่าอดีตชีวิตประวัติของอังคารและรวบรวมผลงานที่กระจัดกระจายไว้ด้วย ผู้เขียนจึงให้ชื่อเรื่องอีกชื่อว่า "บางกอกแก้ว-ท่าครวล์"

สมุทรชัย อัมมะพันธุ์ การเล่นของเด็กปักขัได้ ปิดตกนี้: ศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2523. 194 หน้า

การเล่นของเด็กปักขัได้มีลักษณะการเล่นและวิธีเล่นที่เหมือนกับของเด็กภาคอื่นอยู่หลายอย่าง เช่น เตย ลิงชิงหลัก ฯลฯ และมีการเล่นหลายอย่างเช่นกันที่มีลักษณะเฉพาะภาคซึ่งแตกต่างกับการเล่นของเด็กภาคอื่นทั้งลักษณะและวิธีการเล่น และบทร้องประกอบการเล่น ปัจจุบันความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้เด็กไทยได้รับของเล่นแปลก ๆ มากขึ้น จึงลืมเลือนการเล่นที่เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน ผู้วิจัยจึงพยายามค้นคว้ารวบรวมการเล่นของเด็กปักขัได้ไว้เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมของภาคใต้ส่วนหนึ่งเอาไว้

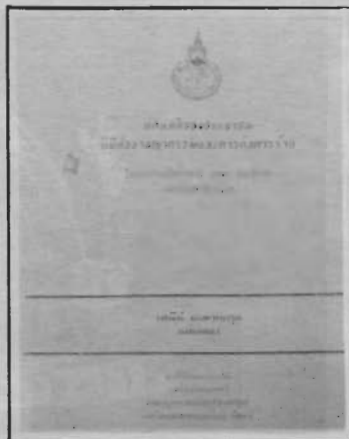
ชวน เพชรแก้ว เพลงบอด และนักร้องเพลงบอกรุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2523 154 หน้า ภาพประกอบราคา 29 บาท

เป็นหนังสือชุดศิลปวัฒนธรรมปักขัได้ อันดับ 2 ของศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ให้ความรู้เกี่ยวกับเพลงบอกร ได้แก่ประวัติความเป็นมา, โอกาสที่จะเล่น, วิธีเล่น, รวมทั้งความเชื่อและวัฒนธรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง และได้กล่าวถึงประวัติและผลงานของนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการของชาวเมืองนครศรีธรรมราชในอดีตและเป็นแนวทางให้ผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้ได้ศึกษาค้นคว้าต่อไปอย่างลึกซึ้ง

สุมิถ่านแก้ว วรรณกรรมของกวีชาวเมืองนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2520 142 หน้า ราคา 25 บาท

หนังสือฉบับนี้เป็นส่วน

ของกวีชาวนครศรีธรรมราชแต่ง ใช้ภาษาถิ่นใต้เป็นพื้นแต่ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง มีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านทราบคติธรรมและเป็นในทางปลุกใจ ให้ผู้อ่านบำเพ็ญศีลธรรม ประพฤติความดี หลีกหนีความชั่วจนถึงการบวชเรียนธรรมเป็นประการสำคัญ

ถ้อยคำสำนวน ในเรื่องเป็นภาษาปากใช้ได้ ซึ่งอาจจะเป็นที่ลำบากแก่การอ่านและทำความเข้าใจอยู่บ้าง ตอนท้ายเล่มอาจารย์วิเชียร ณ นคร ได้จัดทำคำอธิบายท้ายเล่มไว้ให้ด้วย

ภิญโญ จิตต์ธรรม ปริศนาบทหาย ("หนังสือชุดคติชาวบ้านอันดับ 4")
สงขลา: โรงพิมพ์เมืองสงขลา, 2518
104 หน้า

รวบรวมเฉพาะปริศนาของภาคใต้เพียงภาคเดียว เรียงตามลำดับอักษรของคำขึ้นกับปริศนาบทหาย และมีคำเฉลยอยู่ในวงเล็บหลังบทนั้น ๆ เขียนโดยใช้ภาษากลาง เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจกว้างขวางขึ้น บางทีจำเป็นต้องใช้ภาษาถิ่นก็มีคำอธิบายไว้ประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่านหนังสือเล่มนี้มีหลายประการ เช่น เข้าใจถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน สังคมวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ ผึกให้เยาวชนรู้จักและสนใจสิ่งแวดล้อม ผึกสมอง รู้จักใช้ศัพท์แสลงศัพท์ พร้อมทั้งได้ศึกษาภาษาถิ่นและภาษาศาสตร์ วรรณคดีและวรรณกรรมพื้นบ้านด้วย

เสนีย์ มะตากุลและคณะ ทักทนต์ของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายในเขตจังหวัดปัตตานียะลา นราธิวาส และปัญหาสืบเนื่อง
ปัตตานี: ศูนย์วิจัยชนบทภาคใต้ ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2520 156 หน้า

ผลงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดของคนที่มีต่ออาชญากรรม และการก่อการร้ายในเขตของตนรวมทั้งศึกษาว่าจะมีปัญหาสืบเนื่องในด้านการปกครอง, เศรษฐกิจ, ความปลอดภัยและการศึกษาหรือไปอย่างไร ฉะนั้นผลการวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อทางราชการเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทางราชการควรเร่งดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงทัศนคติประชาชนบางหมู่บ้านให้มีความสำนึกถึงความเป็นคนไทยและร่วมมือร่วมใจแก้ไขปัญหาดัง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดอาชญากรรมหรือการพัฒนาประเทศ

ศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2522 ราคา 17 บาท

ความเก่าแก่ของเมืองนครศรีธรรมราชทำให้มีศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ตกทอดมาถึงอนุชนเป็นจำนวนมากหลักฐานทางศิลปวัฒนธรรมเท่าที่ปรากฏ หรือสืบค้นได้ในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าชาวนครศรีธรรมราช

ในสมัยอดีต มีชีวิตและความเป็นอยู่ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะหลายประการที่ทำให้ทายให้ศึกษาค้นคว้าอยู่มาก

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงภูมิหลังของนครศรีธรรมราช แล้วจึงจะเป็นส่วนเนื้อหาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ภาค ภาคแรกคือ ศิลปะการแสดง และมหรสพภาคที่สองคือศิลปหัตถกรรม ภาคที่สามคือ ประเพณีสำคัญของนครศรีธรรมราช ซึ่งได้เสนอเฉพาะเรื่องที่สำคัญ ๆ เท่านั้น

ภิญโญ จิตต์ธรรม ความเชื่อ ("หนังสือชุดคติชาวบ้านอันดับ 5")
สงขลา: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2522. 190 หน้า

"ความเชื่อ" เป็นเรื่องหนึ่งในคติชาวบ้าน หรือคติชนวิทยาหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลคลุมไปถึงความคิดเห็นของคนสมัยก่อนได้ ความเชื่อบางเรื่องอาจจะมลาย แต่ส่วนใหญ่ยังมีเจตนาแฝงอยู่ เพื่อประโยชน์ในการอบรมสั่งสอน ต่อมาเกิดเป็นระเบียบสังคมที่ดำรงขึ้น เกิดเป็นผลดีแก่ผู้ปฏิบัตินาน ๆ เข้าก็กลายเป็นธรรมเนียมของสังคม และเป็นมรดกสืบทอดกันมาก ผู้เขียนได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อที่มลาย ไร้เหตุผล คือยังไม่ทราบเจตนา และความเชื่อที่มีเจตนาแฝงอยู่ เพื่ออบรมสั่งสอนให้คนประพฤติดี อยู่ร่วมกับ

สังคมอย่างถูกต้อง และเกิดสุขแก่ตนเอง

ภิญโญ จิตต์ธรรม ภาษิตชาวบ้าน ("หนังสือชุดคติชาวบ้านอันดับ 3")
สงขลา: วิทยาลัยครูสงขลา, 2520
135 หน้า

รวบรวมภาษิตชาวบ้านส่วนหนึ่งของชาวปัตตานี โดยแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ภาษิตที่มุ่งอบรมสั่งสอน ภาษิตที่เป็นสำนวนเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย คำอ้ออึ้ง โดยเอาภาษิตมาเรียงตามลำดับอักษร และให้คำอธิบายความหมายของแต่ละภาษิต

ภิญโญ จิตต์ธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี (หนังสือชุดคติชาวบ้านอันดับ 12")
สงขลา: วิทยาลัยครู สงขลา, ม.ป.ป. 115 หน้า ภาพประกอบ

รวบรวมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวภาคใต้แถบจังหวัดสงขลานครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง เช่น วันว่างหรือวันขึ้นปีใหม่ของชาวไทย ประเพณีทำบุญเดือน 10 เดือน 11 ประเพณีเกี่ยวกับการเกิดการตาย ประเพณีไหว้เมียหรือแต่งงาน ซึ่งประเพณีที่รวบรวมไว้นี้ ส่วนใหญ่ไม่ตรงกับภาคอื่นของไทย ซึ่งคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาพอสมควร

สุทธธรรมชาดกคำภีร์ นหาราช-
คำฉันท์ (“หนังสือชุดวรรณกรรม
ท้องถิ่นชาวบ้านภาคใต้ อันดับ๓”)
สงขลลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ, 2517 328 หน้า 30 บาท
วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็น
วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ สุทธธรรม
ชาดกคำภีร์เป็นเรื่องทำนองเตือน
ใจในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการคบ
มิตร การเลือกคู่ครอง และการเลือก
ประเทศเป็นแหล่งพำนัก เขียนใน
ลักษณะนิทาน กล่าวถึงพระโพธิสัตว์
เสวยชาติเป็นสุทธธรรม ผู้เคารพเชื่อ
ฟังบิดา และปฏิบัติตามคำสอนทุก
ประการจนสุดท้ายได้เป็นพระราช
ผู้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรม

ส่วนนหาราชคำฉันท์เป็น
วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เพียงเรื่อง
เดียวที่พบว่าแต่งเป็นคำฉันท์ เนื้อ
เรื่องคือเวสสันดรชาดก กัณฑ์นหาราช
แต่งเป็นคำฉันท์ที่มีความยาวถึง
1,136 บรรทัด นับเป็นวรรณกรรม
ประเภทคำฉันท์ที่มีค่าเรื่องหนึ่ง

คุณ นิธิวิทย์ เจ้าพระยานครศรี-
ธรรมราช (น้อย) กับอังกฤษ ในปัญหา
หัวเมืองมลายู สมัยรัชกาลที่ ๓ นคร-
ศรีธรรมราช : ภาควิชาประวัติศาสตร์
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2523
72 หน้า

ในบรรดาเจ้าเมืองนครศรี-
ธรรมราช เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
(น้อย) นับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ
ที่สุด เพราะเป็นผู้หนึ่งที่ลดบทบาท
การแสวงหาเมืองขึ้นของอังกฤษใน
ดินแดนหัวเมืองมลายูได้เป็นอย่างมาก
เมืองนครศรีธรรมราช เป็น
เมืองเก่าแก่และมีความสำคัญต่อภูมิ-
ภาคเอเชียอาคเนย์มาเป็นเวลานาน
ไม่น้อยกว่า 1,500 ปี เคยเป็นหัว
เมืองประเทศราชที่มีอำนาจมากที่สุด
ในแหลมมลายู ก่อนที่จะรวมเข้าอยู่
ในราชอาณาจักรไทย จึงนับว่าเป็น
เมืองที่มีความใกล้ชิดกับหัวเมือง
มลายูประเทศราชมาก่อน การขยาย

อิทธิพลของอังกฤษในแหลมก็ต้อง
ขัดแย้งกับประเทศไทย ในเรื่องนี้
เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นผู้
มีความเข้าใจเกี่ยวกับหัวเมืองมลายู
เป็นอย่างดีได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ
ของคนในการปกป้องผลประโยชน์
ของประเทศชาติอย่างเต็มที่

กายนคร นครศรีธรรมราช : ศูนย์
วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนคร-
ศรีธรรมราช, 2523 60 หน้า ราคา
20 บาท

วรรณกรรมท้องถิ่นเล่มนี้มีอีก
ชื่อหนึ่งว่า “ต’ นษุมตหนังสือกายนคร”
ต้นสมุดเป็นหนังสือบุดขาว เริ่มเนื้อ
เรื่องโดยเริ่มด้วยบทนมัสการพระ
รัตนตรัยและในตอนจบก็ได้บอกวัน
เวลาที่เขียนจบด้วย จึงได้ทราบว่
อายุของหนังสือเล่มนี้จนถึงปัจจุบัน
(2524) อย่างเข้า 83 ปีแล้ว

กายนคร จัดเป็นวรรณกรรม
พุทธศาสนาที่มุ่งสอนธรรมะโดยตรง
จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษา
และปฏิบัติธรรมะ ผู้เขียนได้พยายาม
ถ่ายทอดเสียงของคำออกมาตามเสียง
ที่ใช้พูดกันในหมู่ชาวใต้ โดยเฉพาะ
ชาวนครศรีธรรมราช ซึ่งอาจารย์ชวน
เพชรแก้วได้บอกว่

“ยิ่งถ้าได้อ่านดัง ๆ ตามสำเนียง
ภาษาถิ่นใต้ด้วยแล้ว จะให้ทั้งรสคำ
และรสความแก่ผู้ศึกษาไม่น้อย”

ชวน เพชรแก้ว และปรีชาบุ่มสุข
กำแพงเมืองมรดกทางวัฒนธรรมของ
ชาวกร นครศรีธรรมราช : 2520

กำแพงเมืองเป็นวัฒนธรรม
ทางด้านวัตถุอันแสดงถึงความเจริญ
ของนครศรีธรรมราช แม้ว่ากำแพง
เมืองเดิมของเมืองนครศรีธรรมราช
สมัยแรก ๆ เท่าที่สืบค้นได้นั้นจะยัง
หาไม่พบว่าสถานที่ใดแน่ชัด แต่ก็
เข้าใจว่าเป็นดินและมีคูล้อมรอบ
เหมือนเมืองเก่าอื่น ๆ ที่มีอายุรุ่นราว
คราวเดียวกัน เช่น เมืองไชยาและ
เมืองเวียงสระ ซึ่งยังมีซากกำแพง
ดินมาถึงทุกวันนี้ กำแพงเมืองนคร-
ศรีธรรมราช ซึ่งมีเหลืออยู่จนถึง
ปัจจุบัน มีการสันนิษฐานว่าน่าจะ
เป็นกำแพงเมืองซึ่งสร้างขึ้นครั้งสุดท้าย
ในสมัยอยุธยาตอนต้น หรือสุโข-
ทัยเป็นอย่างสูง และอาจทำตามแนว
กำแพงดินเดิม ส่วนเหตุผลประกอบ
อื่น ๆ นั้น หนังสือเล่มนี้จะให้คำตอบ
ได้เป็นอย่างดี

**ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม
ภาคใต้ ปี 2520**

ศูนย์อุตสาหกรรมภาคใต้
พิมพ์ครั้งที่ 1/1200 เล่ม
พฤษภาคม 2520
และ พฤศจิกายน 2520
272 หน้า (รวมทั้งแผนผังและแผนภูมิ
ประกอบ)

การเติบโตของธุรกิจสมัยใหม่

ในภาคใต้ของเรา กำลังเพิ่มระดับ
ขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าผลของมันจะ
เป็นอย่างไรก็ตามแต่ โดยเฉพาะว่า
กันในด้านอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ
แล้วความจำเป็นในการรวบรวมข้อมูล
สถิติ การสำรวจหาตัวเลข เป็นพื้น
ฐานประการสำคัญที่ขาดไม่ได้ หนังสือ
พิมพ์เผยแพร่หรือเอกสารของ
ทางการที่พิมพ์แจกฉบับนี้ จึงมีสิ่ง
ที่น่าสนใจด้วยเหตุผลดังกล่าว

ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรม
ภาคใต้นี้ อยู่ในสังกัดกองเศรษฐกิจ
อุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระ-
ทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเพิ่งจัดตั้งขึ้น
ตามมติของกระทรวงอุตสาหกรรม
และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อ
ปลายปี พ.ศ. 2517 สำนักงานตั้ง
อยู่ที่ถนนกาญจนาภิเษย์ อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา

ตามรูปแบบของหนังสือเอก-
สารของทางราชการทั่วไป หัวหน้า
หน่วยงานหรือผู้เป็นประธานมักจะ
ได้เป็นผู้กล่าวคำนำ และมีส่วน
โฆษณาแผนผังงานของกระทรวง
เจ้าสำนัก แล้วจึงตามด้วยแผนภูมิ
ปฏิบัติงานของศูนย์เศรษฐกิจฯ ซึ่ง
รวมเอางานสำรวจ ประมวลสถิติ
ความต้องการของตลาดเข้าไว้ในการ
ศึกษาอุตสาหกรรม ซึ่งตามความเป็น
จริงงานทำนองนี้ ถ้าบุคลากรของศูนย์
ตั้งใจทำอย่างจริงจังแล้ว จะมีประ-
โยชน์มาก เพราะอาศัยอำนาจหน้าที่
ในการงานสายตรง เข้าไปหาแหล่งข้อ
เท็จจริงได้ ซึ่งจะได้รับความร่วมมือ
มากกว่าหน่วยงานอื่น ที่มีบทบาทการ
ปฏิเสธอยู่เสมอ แต่ในอีกด้านหนึ่ง
ถ้าปราศจากการตั้งใจจริง ข้อมูลที่ได้
มาอาจผิวเผินและไม่สามารถบอก
ความหมายอะไรได้เหมือนกัน

สำหรับชาวใต้เราจะต้อง
ประหลาดใจ ถ้าหากได้อ่านตาราง
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม(จำแนก
ประเภทและรายจังหวัด) ซึ่งแบ่ง

ออกได้ถึง 70 ประเภท และมีจำนวนถึง 3980 โรง ทั้งนี้โรงงานอุตสาหกรรมทางด้านอาหารและเครื่องดื่มเป็นประเภทที่มีจำนวนรวมกันเข้าแล้วได้มากที่สุด 2417 โรงเป็นพวกโรงสีข้าว ประเภทอื่นที่สำคัญ ๆ ควบกล่าวถึงได้แก่ โรงเลื่อยไม้ 114 โรงผลิตภัณฑฺ์อาหาร 78 โรง สงขลา ภูเก็ตและนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงงานหน้าหน้าจังหวัดอื่น มีรายได้รวมประมาณปีละพันล้านบาท ระยะการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมของภาคได้ในห้าปี ต่อจากการสำรวจเอาไว้เมื่อ พ.ศ. 2519 มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.8 ต่อปี นครศรีธรรมราชมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการที่น่าหน้าสงขลาและจังหวัดอื่นห่างออกไปทุกที

หลังจากกล่าวถึงข้อมูลรวม ๆ ทั้งภาค ส่วนต่อมาเป็นรายละเอียดของแต่ละจังหวัด เรียงตามตัวอักษร เริ่มต้นจากจังหวัดกระบี่ เรื่อยไปแยกประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมแล้วก็จะขี้อเจ้าของกิจการ ที่ตั้งของโรงงาน ทำให้ง่ายต่อการค้นหา และการลำดับสิ่งที่ต้องการทราบ

ถึงแม้หนังสือเล่มนี้จะเป็นเรื่องเฉพาะส่วนผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจจริงมากเกินไปสักหน่อย แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้ที่อยู่ในแวดวงอื่นจะประทับใจไม่ได้เลย โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานวิจัยไม่ว่า จะเป็นทางด้านวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ข้อมูลพื้นฐานจากหนังสือเล่มนี้ ได้ชี้ให้เห็นความคล้อยคลายตัวของสังคมภาคใต้เราได้บางลักษณะ ทำให้เราได้ตระหนักถึงพลังทางอุตสาหกรรมรายย่อยของชาวดีด้วยกัน ช่องทางทำมาหากินต่างๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละจังหวัด ถ้าเราสนใจและเห็นความสำคัญของการนำเอาทรัพยากรมาใช้ในการผลิตรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างพารา ไม้ซุง หรืออื่นๆ ซึ่งถ้า

เราได้ว่าภาคของเรามีวัตถุดิบที่จะส่งเสริมการผลิตทางอุตสาหกรรมอย่างเพียงพอจากหนังสือเล่มนี้ อาจทำให้ความคิดรวมตัวกันสร้างสรรค์ผลประโยชน์ส่วนท้องถิ่น ผลประโยชน์ของชุมชนที่ชาวใต้ต้องรักษาแพร่หลายออกไปทุกระดับ และจะได้ช่วยกันคัดค้านการกระทำที่ไม่ชอบมาพากลทำลายช่องทางการทำมาหากินของเรา ทั้งจากด้านของเอกชนหรือแม้แต่ทางการที่มีนโยบายไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และผลประโยชน์ของชาวใต้แต่ละแห่งหรือทั้งภูมิภาค

ข้อมูลที่รวบรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2519 อาจล้าสมัยไปบ้างในบางกรณี แต่ก็หวังว่าทางศูนย์เศรษฐกิจภาคใต้คงไปได้หยุดยั้งการเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์นี้ และน่าจะเผยแพร่ข้อมูลที่ได้รวบรวมเอาไว้ให้ถึงมือแหล่งกระจายข่าวที่สำคัญๆ เพื่อความรู้อย่างต่างๆ ที่ทางศูนย์ได้กระทำอยู่หรือมีนโยบายที่ดึงเอาไว้แล้ว จะเป็นที่ทราบกันกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนชาวใต้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

บ้านเกิด อารมณี พงศ์พันธ์

สำนักพิมพ์หนังสือ 203 หน้า/ราคา ๖ บาท

บ้านเกิด เป็นงานเขียนของ อารมณี พงศ์พันธ์ (ผู้ล่วงลับไป

แล้ว) ทำนองประเภทสารคดี เขียนจากความทรงจำที่มีต่อบ้านเกิดของเขา เกาะพัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีและเขียนในขณะที่ต้องถูกจับกุมขังอยู่ในคุก ในข้อหา "บุคคลซึ่งเป็นภัยต่อสังคม" ตามประกาศของคณะปฏิรูปฉบับที่ 22 เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2519 และถูกเพิ่มข้อหาว่ามีส่วนร่วมในการทำให้เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา (ตุลาคม 2519) ต้องทรมานอยู่ในคุกร่วมสองปี

ประวัติหรือภูมิหลังของอารมณี ได้ปรากฏอยู่ในหนังสือรวมเล่มงานเขียนของเขาและเนื่องจากเขามีบทบาทสำคัญ ในขบวนการรักษาสิทธิของชนผู้ใช้แรงงาน เคยดำรงตำแหน่งรองประธานสหภาพแห่งการประปาว่าเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักเขียนนิสิต นักศึกษา ผู้รักความเป็นธรรมในยุคสมัยของเรา จึงขอขำยรายละเอียดของเรื่องดังกล่าวในที่นี้

แรงกระตุ้นที่ทำให้เขาจับงานเขียนสารคดี อารมณีได้กล่าวไว้ในคำนำหนังสือเรื่องนี้ด้วยตนเองว่า "ผมใช้เวลาในคุกให้เป็นประโยชน์ พยายามเลิกคิดถึงอดีต พยายามตัดความกังวลต่างๆ ออกไปเสียให้หมด แต่ก็ทำไม่ได้จึงแปรรูปความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือ โดยเฉพาะความคิดถึงที่มีต่อบ้านเกิด ภูมิจิฉันาเนาของผม ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชื่อเขียนต่างๆ ที่ท่านจะได้อ่านต่อจากคำนำนี้ จึงเป็นความทรงจำของผม ที่มีต่อบ้าน

เกิด ตั้งแต่เริ่มจำความได้จนถึงเวลาที่ต้องจากบ้านเข้ากรุงเทพเพื่อศึกษาต่อ...."

ด้วยความเป็นผู้มีความชัดเจนในเรื่องการใช้ภาษา ทำให้หนังสือเล่มนี้ อ่านได้ง่ายเหมือนกับอารมณ์เขียนสารคดีท่องเที่ยว แต่ส่วนที่หาให้หนังสือมีระดับคุณค่าเหนือขึ้นมาอย่างเด่นชัดก็คือ การที่อารมณ์หยิบยกประเด็นต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสังคมแง่มุมต่างๆ ของปัญหาที่เขามองเห็นแทรกไว้ในระหว่างการพรรณนาความไม่เหมือนกับหนังสือสารคดีท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีมุมมองความเป็นไปของสังคมอย่างฉาบฉวยแต่ผิวฉาบหน้าเท่านั้น

เค้าโครงการแบ่งเนื้อหาและการดำเนินเรื่องของบ้านเกิด แยกออกเป็นห้าบท เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงการเดินทางจากกรุงเทพถึงสุราษฎร์ต่อเรือไปที่เกาะพัง ที่ซึ่งเขาบอกว่าเป็นโลกใหม่ โลกของทะเล ผืนฟ้า แผ่นน้ำ เกาะแก่งและลมพายุ "มันเป็นอีกโลกหนึ่งที่แตกต่างกันออกไปจากโลกของผืนแผ่นดิน....." ตอนท้ายของบทนี้ เขาได้พูดถึง ผู้คน ภูมิประเทศ การปกครองและความเชื่อทางศาสนาของผู้คนที่เกาะพัง บทต่อมาเป็นเรื่องการประกอบอาชีพอาชีพหลักของชาวเกาะพัง ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว และอาชีพการค้าประมง ซึ่งมีทั้งประมงชายฝั่งและประมงน้ำลึก ในบทที่สี่ อารมณีได้แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะพัง สำธาร ภูเขา น้ำตก เกาะหาดทราย รวมทั้งแหล่งทรัพยากรต่างๆ และสรุปในบทสุดท้ายด้วย "....คุณคงอยากจะได้ครกครกอยู่ที่เกาะพังบ้านของผมแล้วใช่ไหมเสน่ห์ของชนบทก็เป็นเช่นนี้แหละ โดยเฉพาะกับคนที่เบื่อสังคมเมืองซึ่งเต็มไปด้วยความฟอนเฟะ อย่างเช่นคุณ...."

อารมณีได้สะท้อนภาพชีวิต

ความเป็นอยู่ของชาวเกาะพังนี้ เรียบเรียงออกมาเป็นตัวอักษร รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งที่ตั้งามในอดีต โดยได้ท้าวความถึงการก่อรูปความเป็นมาได้อย่างน่าอ่าน ทั้งยังได้เสนอแนวคิดกับการเปลี่ยนแปลงการมองปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น และวิธีการคลี่คลายตัวของสังคมที่แทรกซ้อนอยู่ ด้วยสายตาของคนธรรมดาๆ ถึงแม้ว่าอารมณ์จะใช้ชีวิตช่วงหลังอยู่ในเมือง แต่สิ่งที่เขาได้รับรู้สมัยที่ยังเยาว์วัยซึ่งเติบโตที่เกาะพังนั้น ได้ประทับแน่นอยู่ในความทรงจำไม่เสื่อมคลาย ทำให้งานเขียนของเขาได้สะท้อนออกมาทั้งสองด้านประกอบกัน หรือพูดได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ เขาเขียนถึงชนบทด้วยความรู้ความเข้าใจสภาพชีวิตของชาวชนบทดี พร้อมทั้งอาศัยทัศนคติอันกว้างไกลจากการใช้ชีวิตในเมือง แล้วทำให้ข้อเปรียบเทียบสภาพความแตกต่างมองเห็นได้ชัดเจน และแต่ละช่วงเขามักสอดแทรกประโยชน์อันนี้ให้ผู้อ่านอยู่เสมอ

“...จริงอยู่ที่ว่าเขานั่น แต่ความจนของชาวเกาะพังนี้ ไม่สามารถเปรียบเทียบกับความยากจนของผู้คนภายในแหล่งสลัมที่เสื่อมโทรมของเมืองใหญ่ๆ ได้ ความยากจนของชาวชนบท เช่นเกาะพัง ยังเป็นความยากจนที่มีอนาคต พอให้มองเห็นได้ว่าเขายังมีอาหารกินในมือต่อไป เพราะเขาอยู่ท่ามกลางแหล่งอาหารทางธรรมชาติ เพียงแต่เขามีความขยันขันแข็ง เขาก็สามารถดำรงชีพอยู่ต่อไปได้ แต่ความยากจนของประชาชนภายในสลัมแหล่งใหญ่ๆ ของสังคมเมือง เป็นความยากจนที่ไม่มีอนาคต แม้ว่าเขาจะขยันขันแข็งสักเพียงใดก็ตาม แต่ระบบที่ยับยั้งคับเขายู่ตลอดเวลา ก็จะทำให้เขามีสิทธิ์ที่จะอดตายหรือเป็นอาชญา

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำสนทนา

กับ

สังคมเอเชีย

ปรัชษ์วัส อูตาร์ท เมียน

บัณทร อ่อนดำ

เสรี พงศ์พิศ

แปล

กรเพื่อความอยู่รอดของชีวิตของเขาได้ภายในพริบตาเดียว เมื่อความหิวและความจำเป็นของสังคมที่เชื่อถือกันอยู่เข้าครอบงำ...”

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า อารมณ์เป็นนักเขียนและคนทำงานเพื่อต่อสู้กับความอยุติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย นายก้องคนหนึ่งในยุคสมัยของเรา เขาทำงานเขียนด้วยจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคม มีเป้าหมายในเรื่องที่เขียนและรู้จักสภาพสังคมบ้านเกิดของเขาดี รวมทั้งสภาพของปัญหาของภาคใต้บางระดับ โดยอาศัยการสังเกต ความตื่นตัวในการรับรู้ไม่หยุดนิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ในบางเรื่องที่เขาเขียนก็ไม่ได้เพียงพอ หรือมีเงื่อนไขจำกัดในการค้นคว้า ทำให้ข้อเขียนบางตอนมีความคลุมเครืออยู่บ้าง ถ้าเปรียบเทียบกับงานทางวิชาการที่มีการอ้างอิงประกอบ ซึ่งถ้าหากไม่คิด

ถึงข้อจำกัดดังกล่าว อาจทำให้ผู้อ่านเห็นว่า เขามีอคติต่อชนชั้นปกครองมากเกินไป เช่นเขากล่าวในบทแรกว่า

“ภาคใต้เป็นดินแดนอีกส่วนหนึ่งของประเทศไทยที่ถูกทอดทิ้งขาดการเหลียวแลจากกรุงเทพมหานครมานานแสนนาน” ซึ่งอันนี้คงเป็นความจริงที่โต้แย้งได้ยาก” ความสำคัญของภาคใต้ในสายตาของชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ มีอยู่เพียงเฉพาะว่า ภาคใต้จะทำภาชีอากรเข้ารัฐจำนวนเท่าใดแต่ที่ภาคใต้ชุดนี้มีปริมาณเท่าใดในแต่ละปี ย่างพาราภาคใต้ทำผลกำไรให้แก่บริษัทห้างที่ชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ เป็นเจ้าของมากหรือน้อยกิจการประมงในภาคใต้ทำให้เงินปันผลของบริษัทประมงที่กรุงเทพฯ สูง

ขึ้นหรือต่ำลง มีแต่สิ่งเหล่านี้เท่านั้นที่ชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ สนใจภาคใต้...ส่วนความเป็นอยู่ของประชาชนในภาคใต้ก็เป็นเรื่องไร้สาระเกินไป ที่ชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ เอาใจใส่ ถือเพียงว่าได้ส่งคนไปดูแลแล้ว คนของชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ ที่ส่งไปเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากภาคใต้มาบำรุงกรุงเทพฯ นั้น จะระยำขนาดไหน จะเลวทรามขนาดไหน ก็ปล่อยให้ไปไปตามบุญตามกรรม ชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ ขอเพียงแต่ให้รายได้ ที่พวกเขาจะได้จากภาคใต้ไม่ลดต่ำไปกว่าที่เคยได้ก็เพียงพอแล้ว จากแนวคิดทางด้านการปกครองที่แสนคับแคบ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของชนชั้นปกครองในกรุงเทพฯ แบบนี้เอง สาเหตุที่ทำให้ทางใต้ถูกเป็นไฟมาจนถึงปัจจุบัน”

อาจเป็นไปได้ว่าอารมณ์เห็นว่าร่ายละเอียด ข้อเท็จจริงที่จะนำมาสนับสนุนข้อความดังกล่าว มีความสำคัญน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายหลักของงานเขียนชิ้นนี้ แต่อย่างไรก็ตาม เขาไม่ได้เขียนวิจารณ์ด้านเดียว อารมณ์ก็ได้ชี้แนะเพื่อให้เห็นแนวทางแก้ไข เพื่อการไปสู่สภาพที่ดีกว่า เพื่อให้ประชาชนตื่นตัวมีจิตสำนึก ในอันที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตและสังคม ไปสู่ความผาสุกและค้ำจุนค้ำชู เช่น

“ประชาชนต้องไม่เบื่องานที่จะติดตามความเคลื่อนไหวทางด้านการเมือง ประชาธิปไตยและความถูกต้องเป็นธรรมจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไรภายในสังคมนี้ ถ้าหากประชาชนไม่สนใจการเมือง”

ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะสร้างงานเขียนให้สมบูรณ์ได้ โดยให้มีทั้ง